

En fælles forskerorganisation til sikring af den akademiske frihed og til oplysning af demokratiet (15 mio. kr. i 2025)

I sammenligningen med andre EU-lande, bliver Danmark i flere studier placeret i bunden, når det kommer til akademisk frihed. Forskningsfrihed, undervisningsfrihed og forskernes mulighed for at deltage i samfundsdebatten er fuldstændig afgørende i udviklingen af vores samfund og er én af grundpillerne i et oplyst demokrati. Danmark er et af de få lande, som ikke har en fælles forskerorganisation og forskerne har derfor stået alene med presset internt på universiteterne samt eksternt mod politiske og økonomiske interesser. Akademisk frihed bør være et samfundsgode, der skal sikres af fællesskabet og ikke af den enkelte forsker. En fælles forskerorganisation vil oprette konkrete infrastrukturer til at imødegå nuværende udfordringer med den akademiske frihed på universiteterne, bl.a. en monitoreringsenhed for forskningsfrihed og et uafhængigt rådgivende støtteorgan for overtrædelser af forskningsintegritet samt anden grænseoverskridende adfærd (til beskyttelse af især de yngre forskere, der mangler retssikkerhed i dag). Herudover vil en fælles forskerorganisation arbejde for at mindske kløften mellem videnskaben og samfundet ved at oprette et 'frit flyvende universitet' med alle forskere og deres artikler frit tilgængelige, således borgere kan få nem og fri adgang til ekspertise.

Forskerbevægelsen

En fælles forskerorganisation til sikring af den akademiske frihed og til oplysning af demokratiet

Flere komparative studier placerer Danmark i bunden, når det kommer til akademisk frihed. Presset på den akademiske frihed kommer både indefra og udefra. Internt på universiteterne, har DFIR vist, at 50 procent af forskerne frygter, er blevet truet med eller har været udsat for repressalier ved at udtale sig om ledelsens beslutninger. Ligeledes har der de senere år kommet flere undersøgelser samt kampagnen #pleasedontstealmywork, der har peget på, at især yngre forskere er udsat for et enormt pres fra seniorforskere til at bryde regler for forskningsintegritet. Eksternt har vi set flere eksempler på chikane af forskere samt pres fra økonomiske interesser, der har resulteret i sager som oksekødsrapporten, de dobbelte mundkurvskontrakter og adskillige andre sager. Den akademiske frihed er en af grundpillerne i vores demokrati og er med til at sikre oplysning samt videre udvikling heraf. Derfor er den akademiske frihed et samfundsgode, der bør sikres af fællesskabet og ikke af den enkelte forsker. Uforpligtende anbefalinger og strategier har vist sig ikke at have nogen effekt på udfordringerne. Vi er derfor nødt til at oprette nogle konkrete infrastrukturer, der kan styrke den akademiske frihed samt mindske kløften mellem viden og samfund. Forskerbevægelsen foreslår derfor at oprette følgende:

1. Monitoreringsenhed for forskningsfrihed

Sikring af forskningsfriheden fra eksterne angreb og pres udefra kræver løbende monitorering, opfølgning, undersøgelse og normativ magt til at påtale brud. Med inspiration fra den europæiske monitorering af pressefrihed, foreslår forskerbevægelsen derfor at oprette en permanent monitoreringsenhed for forskningsfrihed, som ville være den første af sin slags og forhåbentlig forbedre Danmarks internationale placering målt på graden af akademisk frihed. Det indledende og undersøgende arbejde er allerede indledt af en gruppe under Akademikerne.

2. Uafhængigt rådgivende støtteorgan med henblik på klager vedr. forskningsintegritet samt grænseoverskridende adfærd

Yngre forskere skal være meget bedre beskyttet, end de er i dag. Undersøgelser peger på, at 30-50 % af de ph.d.-studerende bryder regler for god forskningsintegritet på grund af pres fra ofte ældre forskere. Ydermere har den nye rapport fra VIVE vist, at der findes en udbredt sexismen især rettet mod yngre kvindelige forskere på universiteterne, hvoraf en del udspringer fra ledelsen selv. I dag findes der ikke nogen uafhængig instans, der kan rådgive og støtte med henblik på klagesager. Sagerne skal i dag klares internt på de enkelte institutter, hvor de yngre forskere ofte støder panden mod en mur af indspisthed og forviklinger blandt seniorforskerne. Konsekvenserne ved at gå imod presset kan være meget grelle og vejen til de interne praksisudvalg er stejl med risiko for repressalier fra ledelsen. Det fører til, at mange unge talenter vælger forskningen fra og dermed et enormt tab af idépotentiale.

3. Frit flyvende universitet – fælles database for forskere og borgere

I dag er det en jungle for borgere, journalister og beslutningstagere at finde frem til den rette ekspertise. På grund af universiteternes konkurrence går vejen igennem et skævvredet google eller universiteternes egne korte ekspertlister. Derudover er mange artikler ikke offentligt tilgængelige, hvilket kun kan løses op for i fællesskab. Et frit flyvende universitet af alle forskere inklusive data og artikler ville kunne skubbe på open acces-dagsordenen samt muliggøre nem og transparent adgang til viden. Herudover ville det også være oplagt at inkludere undervisningsmoduler samt undervisningsmateriale. Professionsuddannelserne samt velfærdsforskningen indtænkes ligeledes som en del af dette system. Det er tænkt som en viderebygning af NORA, som er et arbejde under uddannelses- og forskningsstyrelsen.

Forskerbevægelsen budget

Total årlige sum	TOTAL
	15.000.000

1. Monitoreringsenhed for forskningsfrihed	
5 x ansatte (specialkonsulenter, kommunikation, sagsbehandler) (gns. 470.000 kr. årlig løn)	2.350.000
Seminar/konference/formidling	200.000
2. Uafhængig klageinstans for forskningsintegritet samt grænseoverskridende adfærd	
8 x sagsbehandlere (gns. 450.000 kr.)	3.600.000
3 x specialkonsulenter (gns. 500.000 kr.).	1.500.000
3. Frit flyvende universitet - fælles database for forskere (viderebygning af NORA)	
3 x dataspecialister (500.000 kr.)	1.500.000
2 x kommunikation, grafik og lignende (450.000 kr.)	900.000
4. Øvrig organisation	
5 ansatte (Daglige ledelse, Sekretær, økonomi, kommunikation)	2.500.000
Husleje, El, Varme (evt. Vartov)	808.000
Grafik, hjemmeside, kommunikation	442.000
Bestyrelse	100.000
Kontorartikler / datapakker	100.000
Udvikling / faglige netværk / konferencer/ Seminar	1.000.000